

GREMIUM
EKSPERTÓW
TURYSTYKI

I GREMIUM EKSPERTÓW TURYSTYKI POMORZA ZACHODNIEGO

PODSUMOWANIE – WNIOSKI – REKOMENDACJE

*Nauka wizjonerem, władza kreatorem,
branża realizatorem, a korzyści wspólne*
– to idea, która towarzyszy kolejnym edycjom
GREMIUM EKSPERTÓW TURYSTYKI

GREMIUM EKSPERTÓW TURYSTYKI to największe cykliczne przedsięwzięcie naukowo-branżowo-samorządowe w Polsce. Odbywająca się od 2003 roku konferencja jest platformą integracji środowisk naukowych, samorządowych i biznesowych, stanowiąc forum przepływu myśli i poglądów oraz miejsce spotkań czołowych osób i środowisk działających na rzecz rozwoju turystyki w Polsce. Dziewięć dotychczasowych ogólnopolskich edycji GREMIUM odbyło się w Poznaniu, Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Gdańsku. Miejscem kolejnej, jubileuszowej X edycji GREMIUM ma być Miasto Łódź.

GREMIUM EKSPERTÓW TURYSTYKI POMORZA ZACHODNIEGO to pierwsza regionalna edycja tego przedsięwzięcia, która ze względu na stan zagrożenia pandemicznego COVID-19 miała charakter hybrydowy, tzn. stacjonarno-internetowy, z prezentacjami eksperckimi i dyskusją głosową online, połączoną z udziałem uczestników za pośrednictwem łączy internetowych i możliwością dodatkowej dyskusji poprzez komunikatory internetowe typu chat.

Akces udziału zgłosiły łącznie 164 osoby reprezentujące wszystkie grupy podmiotów szeroko rozumianego sektora turystyki: jednostki samorządu terytorialnego, w tym Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego (UM WZP), przedsiębiorcy, Zachodniopomorska Regionalna Organizacja Turystyczna (ZROT), Lokalne Organizacje Turystyczne (LOT-y) i inne NGO. Organizatorem przedsięwzięcia było stowarzyszenie Forum Turystyki Regionów.

Wśród gości specjalnych – ekspertów biorących udział w GREMIUM WZP byli m.in.:

- **dr Dominik Borek** – Dyrektor Departamentu Turystyki Ministerstwa Rozwoju Pracy i Technologii,
- **dr hab. prof. WSB Jacek Borzyszkowski** – Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku, Wiceprezes Gminnej Organizacji Turystycznej w Sianowie,
- **Magdalena Bulikowska** – Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, Kierownik biura ds. rozwoju turystyki regionu,
- **Marta Chełkowska** – Prezes Pomorskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej, Dyrektor Wydziału Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego,
- **Małgorzata Duda** – przewodnik po Szczecinie i woj. zachodniopomorskim,
- **dr Tomasz Duda** – Uniwersytet Szczeciński, pilot wycieczek,
- **Mariusz Getka** – Prezes Szczecineckiej LOT,
- **dr Zbigniew Głąbiński** – Uniwersytet Szczeciński, Wiceprezes Forum Turystyki Regionów, Członek Sektorowej Rady ds. Kompetencji – Turystyka
- **Małgorzata Grzywna-Wilk** – Prezes Forum Regionalnych Organizacji Turystycznych, Dyrektor Świętokrzyskiej ROT,
- **Wojciech Heliński** – Prezes Zachodniopomorskiej Agencji Rozwoju Turystyki,
- **Jacek Janowski** – Polska Organizacja Turystyczna, Dyrektor Departamentu Promocji Turystyki Krajowej,
- **prof. dr hab. Bogusław Liberadzki** – Poseł do Parlamentu Europejskiego,
- **dr Jarosław Lichacy** – Prezes Ogólnopolskiego Porozumienia Lokalnych Organizacji Turystycznych, Prezes Darłowskiej LOT,
- **Jan Mazurczak** – Prezes Poznańskiej LOT,
- **Marcin Mączyński** – Wiceprezes Izby Gospodarczej Hotelarstwa Polskiego,
- **Marek Migdal** – Prezes Forum Turystyki Regionów, Wiceprezes Zarządu Związku Pracodawców Turystyki LEWIATAN,
- **Aneta i Radosław Naróciowie** – przedsiębiorcy – transport autokarowy,
- **Sebastian Nasiłowski** – Członek Zarządu Polskiej Izby Turystyki,
- **Iza Opas-Zajdlewicz** – menedżer – biuro podróży,

- **Józef Ratajski** – Prezes Związku Pracodawców Turystyki LEWIATAN, Wiceprzewodniczący Sektorowej Rady ds. Kompetencji – Turystyka,
- **Małgorzata Rafał** – Sekretarz Sektorowej Rady ds. Kompetencji – Turystyka,
- **Anna Szadokierska** – przedsiębiorca – biuro podróży,
- **Rafał Szlachta** – Prezes Polskiej Organizacji Turystycznej,
- **dr Elżbieta Wąsowicz-Zaborek** – Szkoła Główna Handlowa, była Wiceprezes Polskiej Organizacji Turystycznej,
- **Dorota Wieczorek** – menedżer – hotelarz,
- **dr Tomasz Zalewski** – przedsiębiorca – turystyka młodzieżowa.

Hasło przewodnie tego regionalnego branżowo-naukowo-samorządowego e-spotkania:

Turystyka w Kryzysie – Kryzys w turystyce

nawiązywało zarówno do sytuacji sektora turystyki w obliczu pandemii COVID-19, jak i do innych problemów tego obszaru gospodarki regionu.

Głównymi tematami omawianymi podczas konferencji były następujące zagadnienia:

- **uwarunkowania formalne funkcjonowania i rozwoju sektora turystyki,**
- **wspieranie oraz finansowanie rozwoju i promocji turystyki, w szczególności w kontekście współpracy JST – NGO/LOT w turystyce,**
- **narzędzia, działania, plany, możliwości i oczekiwania w zakresie wsparcia sektora turystyki w obliczu COVID-19,**
- **kształcenie i doskonalenie zawodowe w sektorze turystyki – rola i działania Sektorowej Ramy Kwalifikacji dla turystyki.**

Gospodarka turystyczna jest współcześnie jedną z najbardziej dynamicznych oraz innowacyjnych gospodarek i nie można pozwalać na choćby chwilową rezygnację z jej rozwoju. Ma to szczególne znaczenie w obecnej sytuacji pandemicznej, która ze względu na swoją specyfikę generuje działania ograniczające możliwość funkcjonowania podmiotów gospodarki turystycznej. Jednak nawet w obliczu „lockdownu” nie można zaprzestać działań prorozwojowych, a wręcz przeciwnie, powinien to być okres szczególnej aktywności w celu utrzymania istniejącego potencjału i przygotowań do działań popandemicznych, przywracających aktywność rozwojową turystyki. Należy jednak dokonać rewizji dotychczasowych działań i dobrać odpowiednie narzędzia adekwatne do sytuacji, oczekiwań i możliwości.

Obecna sytuacja stwarza okazję do redefinicji celów rozwojowych, np. zamiany ilościowych na jakościowe – odpowiednie dla założeń zrównoważonej turystyki. W tym kontekście omawiane na GET WZP zagadnienia, związane z zagadnieniami uwarunkowań formalnych,

współpracy, systemów wsparcia, warunków funkcjonowania ROT i LOT, kooperacji międzysektorowej itp., nabierają szczególnego znaczenia.

Próbą odpowiedzi na aktualne wyzwania współczesnej turystyki są prezentowane poniżej wnioski i rekomendacje, będące efektem przeprowadzonego audytu, dyskusji prowadzonych podczas obrad oraz sugestii osób działających w sektorze turystyki, które podzieliły się swoimi obserwacjami, doświadczeniami i przemyśleniami.

Z przyczyn oczywistych zawarte poniżej wnioski i rekomendacje odnoszą się głównie do sytuacji problemowych, wymagających stosownych interwencji właściwych podmiotów, na czele z Ministerstwem Rozwoju Pracy i Technologii w kontekście ogólnopolskim oraz władzami województwa zachodniopomorskiego w kontekście regionalnym.

Kierujemy je również do wszystkich innych podmiotów, publicznych i prywatnych, których działania mają wpływ na rozwój szeroko pojętego sektora turystyki, z ogólnym apelem aktywności i włączenia się we współpracę i kooperację międzysektorową.

GŁÓWNE OBSZARY POSTULOWANYCH INTERWENCJI

Kontekst ogólnopolski

- Generalnie uczestnicy wskazują na potrzebę dostrzeżenia realnych problemów przedsiębiorców sektora turystyki i przeniesienia środka ciężkości podejmowanych działań rozwojowych i wspierających z deklaracji werbalnych na efektywność realizacyjną, trafiającą do przedsiębiorców jako bezpośrednich realizatorów rozwoju szeroko rozumianej gospodarki turystycznej.
- Niezbędne są istotne zmiany ustawowe, w szczególności ustaw:
 - *O usługach turystycznych, O imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych*, które mają jednoznaczny charakter konsumencki, a zdecydowanie brakuje długofalowego kontekstu gospodarczego, nawiązującego do wyzwań współczesnej turystyki. W tym aspekcie koniecznie należy uwzględnić sytuacje kryzysowe (np. takie jak obecna pandemia czy wcześniejsza erupcja wulkanu), które skutecznie uniemożliwiają podmiotom gospodarczym turystyki prowadzenie działalności przy jednoczesnym braku uregulowań ochronnych dla części podmiotów tego sektora gospodarki, oraz promować podmioty i przedsięwzięcia innowacyjne uwzględniające założenia turystyki zrównoważonej.
 - *O Polskiej Organizacji Turystycznej*, a także innych ustaw oddziałujących na szeroko pojmowany sektor turystyki, np. ustaw o samorządzie gminy, powiatu i województwa, z których powinien wynikać jasny podział kompetencji pomiędzy poszczególnymi

„ogniwami” systemu kształtowania polskiej turystyki. Niezbędnym jest wprowadzenie uregulowań formalnych, które zapobiegałyby dublowaniu się działań i kompetencji oraz dokonały podziału zadań pomiędzy wydziałami ds. turystyki samorządów terytorialnych, a ROT-ami i LOT-ami i tym samym doprecyzowały zasady funkcjonowania systemu POT-ROT-LOT z uwzględnieniem perspektyw rozwojowych rynku turystycznego i uwarunkowań regionalnych.

- Należy wykorzystać możliwości jakie daje turystyka, poprzez przyjęcie właściwych zapisów w dokumentach rządowych i samorządowych, określających cele i zadania do realizacji w ramach programów Unii Europejskiej na lata 2021-2027 w szczególności w zakresie:
 - systemu efektywnego kształtowania perspektywicznych produktów turystycznych uwzględniających założenia zrównoważonego rozwoju, w tym: wsparcia lokalnych i regionalnych liderów, organizacji branżowych, kreowania partnerstw i kooperacji międzysektorowej;
 - wsparcia systemowego dla ROT i LOT, zarówno w zakresie rozwoju potencjału organizacyjnego, jak i realizowanych działań (np. na wzór obecnych programów kreujących powstawanie i działalność Lokalnych Grup Działania oraz Lokalnych Grup Rybackich);
 - kształcenia i doskonalenia kadr dla turystyki;
 - badań rynku turystycznego.
- Niezbędna jest redefinicja całego systemu wsparcia i koordynacji kształtowania turystyki w Polsce. Misją systemu powinno być wsparcie efektu końcowego a więc cel biznesowy (produktowy) uwzględniający optymalne wykorzystanie istniejących zasobów przyrodniczych i kulturowych. Promocja nie może być celem samym w sobie, ale jednym z wielu narzędzi prowadzących do efektywności ekonomicznej sektora gospodarki turystycznej w Polsce w powiązaniu ze wzrostem poziomu świadomości turystów i mieszkańców w zakresie istnienia walorów turystycznych oraz konieczności ich zachowania dla kolejnych pokoleń.
- W ślad za zgłaszanymi już wcześniej wnioskami, widzimy konieczność dogłębnej analizy stanu funkcjonowania systemu POT–ROT–LOT zarówno w kontekście ogólnokrajowym jak i dokonanie szczegółowych analiz funkcjonalności systemu w poszczególnych województwach oraz na szczeblu lokalnym (gminy, powiaty).
- Istnieje pilna potrzeba formalnego ustalenia zasad finansowania ROT i LOT. W tym kontekście należy jak najszybciej opracować oraz wdrożyć krajowy system „opłaty turystycznej”, której część powinna wprost finansować funkcjonowanie organizacji typu ROT–LOT.

Kontekst regionalny

województwo zachodniopomorskie

1. Systemowe uwarunkowania funkcjonowania i rozwoju sektora turystyki w województwie zachodniopomorskim

Diagnoza:

W województwie zachodniopomorskim brakuje perspektywicznej wizji rozwoju turystyki, czego przejawem jest brak klarownego, sprawnego systemu promocji i zarządzania turystyką oraz systemowego wsparcia dla tworzenia spójnych lokalnych i regionalnych produktów turystycznych. Stan obecny opiera się na wadliwym postrzeganiu sektora turystyki jako luźno i najczęściej wolitywnie powiązanych ze sobą podmiotów, w szczególności dotyczy to ZROT i LOT-ów, występujących najczęściej w roli „petenta” w relacjach z JST. Dodatkowo brak jest odpowiedniego umocowania formalno-prawnego i finansowego ZROT i LOT. Niejasne są relacje tych organizacji, zarówno między sobą, jak i w stosunku do jednostek samorządu terytorialnego, a także do podmiotów gospodarczych i innych NGO.

Dodatkowym mankamentem jest również brak regionalnych dokumentów strategicznych dedykowanych sektorowi turystyki (ostatni dokument Strategii Rozwoju Turystyki WZP określał cele i działania do roku 2015). W praktyce obecnie nie wiadomo jakie są konkretne cele rozwojowe sektora turystyki w województwie zachodniopomorskim, jakie działania, w jakim czasie i przez kogo powinny być realizowane. Konsekwencją braku takich dokumentów strategicznych jest podejmowanie działań przypadkowych i akcyjnych, a w konsekwencji niska efektywność podejmowanych działań przy relatywnie wysokich kosztach.

Istotnym problemem jest również brak koordynacji i niski poziom współpracy instytucji i podmiotów, które powinny być zaangażowane we współdziałanie na rzecz rozwoju sektora gospodarki turystycznej w regionie zachodniopomorskim. Współpraca z sektorem nauki w praktyce nie istnieje.

Postulaty:

Żywiolowy i niekontrolowany rozwój turystyki na niewielkiej nadmorskiej części województwa prowadzi do zagrożenia podstawowych walorów przyrodniczych tego obszaru, a w konsekwencji grozi w dłuższej perspektywie kryzysem społeczno-gospodarczym na wielką skalę np. w przypadku katastrofy ekologicznej. Oparcie całego rozwoju regionu nadmorskiego na mało wartościowej, ze społecznego punktu widzenia, turystyce masowej o charakterze wypoczynkowym prowadzi docelowo do degradacji walorów przyrodniczych oraz nadmiernego wykorzystania istniejącej infrastruktury turystycznej i paraturystycznej.

W konsekwencji, jak wskazuje model Butlera, dojdzie w najbliższym czasie do wyczerpania zasobów prostych i nastąpi stagnacja lub nawet regresja społeczno-ekonomiczna. Już dzisiaj należy podjąć perspektywiczne wielosektorowe działania, których celem będzie zapewnienie długofalowego rozwoju z uwzględnieniem zasad turystyki zrównoważonej.

Jednocześnie pozostałe tereny województwa zachodniopomorskiego borykają się z dużymi problemami infrastrukturalnymi w obszarze turystyki a także słabo rozwiniętym zapleczem organizacyjnym, któremu często towarzyszy niski poziom możliwości i umiejętności kooperacji. Można stwierdzić, iż znaczna część województwa charakteryzuje się stosunkowo niskim poziomem rozwoju funkcji turystycznej, a istniejący ruch turystyczny z pewnością można by zwiększyć.

Powyższe aspekty to tylko część powodów, dla których jak najszybciej należy podjąć ścisłą współpracę międzysektorową, zwiększając partycypację organizacji branżowych (w tym ZROT i LOT) oraz środowiska naukowego, w kreowanie i realizację polityki turystycznej województwa zachodniopomorskiego. Należy łączyć potencjał intelektualny i finansowy różnych środowisk, wdrażając nowoczesne rozwiązania funkcjonalne. A przede wszystkim należy wspólnie opracować dokument strategii rozwoju dla sektora turystyki na lata 2021-2027 (kompatybilny z nowym okresem budżetowym UE). Postulowany dokument strategiczny powinien być opracowany w wyniku współpracy przedstawicieli wszystkich grup interesariuszy rynku turystycznego województwa zachodniopomorskiego.

Postulaty szczegółowe:

- Niezbędna jest redefinicja całego systemu wsparcia oraz koordynacji rozwoju i promocji turystyki w województwie zachodniopomorskim, w tym przenosząca środek ciężkości działań z efektowności na efektywność społeczno-gospodarczą z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju.
- Wskazujemy na konieczność pilnego opracowania dokumentu strategicznego dla rozwoju turystyki w WZP. Jednocześnie zwracamy uwagę na realizację tego przedsięwzięcia we współpracy z partnerami branżowymi i konieczność zaangażowania w ten proces przedsiębiorców i organizacji branżowych już na etapie koncepcyjnym.
- W kontekście powyższego zwracamy uwagę na praktycznie nieistniejący system konsultacji i wymiany informacji w zakresie podejmowanych działań pomiędzy Urzędem Marszałkowskim WZP a podmiotami branżowymi, w szczególności ze ZROT i LOT-ami – ustawowo dedykowanymi do wspierania rozwoju i promocji turystyki w regionie. Analogicznie na szczeblu lokalnym (poza nielicznymi wyjątkami) współpraca między samorządami gminnymi i powiatowymi a LOT-ami jest również niewystarczająca i nieefektywna.

- Istnieje pilna potrzeba formalnego usystematyzowania zasad funkcjonowania ZROT i LOT oraz współpracy tych organizacji z otoczeniem, w szczególności samorządowym i biznesowym.
- Należy pilnie zreorganizować działalność ZROT i LOT-ów, a w szczególności wzmocnić i ustabilizować formalno-prawnie oraz finansowo te podmioty.
- Należy stworzyć system jednoczenia sił oraz środków, kumulujący istniejący potencjał, wyzwalający i wspierający nowe inicjatywy – prowadzący do integracji działań na rzecz odpowiedzialnego rozwoju turystyki. Trzeba wyzwolić aktywność i chęć współdziałania, również finansowego, wśród podmiotów gospodarczych sektora turystyki (np. PPP w promocji, monitoringu, ewaluacji).

2. Współpraca i koordynacja działań na rzecz rozwoju turystyki w województwie zachodniopomorskim

Diagnoza:

W województwie zachodniopomorskim brakuje sprawnego systemu współpracy i koordynacji działań wspierających rozwój turystyki. Jedyne formalnie istniejące w tym zakresie podmioty to wydział ds. turystyki w Urzędzie Marszałkowskim, ZROT i LOT-y oraz, najczęściej pojedyncze, stanowiska ds. turystyki w urzędach miast i gmin. Jednak funkcjonowanie tych podmiotów i ich wzajemne relacje są dalekie od oczekiwań. Przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego WZP delegowani do wspierania rozwoju turystyki działają zadaniowo, dążąc do wzrostu „efektywności urzędniczej” swojej aktywności. Niestety takie działania nie wpływają korzystnie na pozostałe podmioty oraz nie sprzyjają wykorzystaniu tkwiącego w nich potencjału tego sektora (w tym ZROT i LOT-ów). Ten sposób realizacji zadań niekorzystnie wpływa na współpracę międzysektorową.

Urząd Marszałkowski WZP powinien dążyć do stworzenia sytuacji, w której ZROT zajmuje się prowadzeniem głównie działalności koordynacyjnej oraz realizacją zadań na szczeblu wojewódzkim, a LOT-y będą stroną koordynacyjno-realizacyjną na obszarach swojej działalności. Rolą Urzędu Marszałkowskiego WZP powinno być wyznaczanie, wspólnie z reprezentatywnymi branżowymi NGO, kierunków strategicznych regionalnej polityki turystycznej i określanie celów długofalowych. Niestety ten aspekt w obecnym profilu działalności praktycznie nie istnieje. Efektem błędnie pojmowanych zadań administracji szczebla wojewódzkiego jest to, że z formalnie zarejestrowanych 26 LOT-ów faktyczną aktywną działalność prowadzi tylko kilka, a jedna z wiodących kiedyś w skali kraju regionalna izba turystyki w ogóle zawiesiła działalność.

Obecna współpraca regionalna w obszarze turystyki jest dalece niedoskonała, a jej brak i opinie wyrażane przez przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego o roszczeniowości podmiotów gospodarczych są niezrozumiałe, co prowadzi do konieczności podjęcia pilnych działań sanacyjnych.

W praktyce nie ma żadnego spójnego regionalnego systemu współpracy i koordynacji działań, a także wspierania inicjatyw. Pojawiające się „jaskółki” mają charakter incydentalny i bardzo często są działaniami krótkotrwałymi.

Za naturalny należy uznać wniosek o zbudowanie wśród wszystkich partnerów systemu wzajemnej współpracy i kooperacji. Współpraca ta powinna mieć charakter modelu systemowego, natomiast dostrzega się dzisiaj problem braku gotowości i pełnego zrozumienia dla tego zagadnienia u wszystkich partnerów, w tym w szczególności Urzędu Marszałkowskiego WZP, ZROT, a także przedsiębiorców.

Postulaty:

Motywy przewodnim powinna być współpraca partnerska i partycypacja samorządowo-branżowa, a więc dążenie do wspólnego, strategicznego i kompleksowego kreowania rozwoju turystyki oraz wypracowanie rozwiązań, które będą pozwalały na faktyczne współuczestniczenie wszystkich firm, organizacji i instytucji współtworzących ofertę turystyczną i kształtujących oblicze tego sektora gospodarki.

Chcąc prawdziwie kształtować rozwój turystyki należy diametralnie zmienić obecną sytuację i stworzyć sprawny system wspierania dla działań oraz inicjatyw, bez względu na ich realizatora. Należy pozyskać do współpracy istniejące instytucje, np. naukowe, społeczne i komercyjne, aby pełniły określone funkcje. Niezbędna jest zmiana postrzegania organizacji branżowych oraz przedsiębiorców sektora turystyki i nietraktowanie ich jako podmiotów niezdolnych do efektywnej współpracy, nastawionych wyłącznie na doraźny zysk i roszczeniowych.

Postulaty szczegółowe:

- Niezbędna jest redefinicja całego systemu współpracy, wsparcia i koordynacji działań wszystkich podmiotów realizujących zadania mające wpływ na rozwój sektora gospodarki turystycznej w WZP.
- Należy dokonać dogłębnej analizy stanu funkcjonowania i efektywności regionalnych podmiotów odpowiedzialnych za kreowanie rozwoju i promocję zachodniopomorskiej gospodarki turystycznej. W szczególności potrzebna jest analiza i redefinicja działalności wydziału ds. turystyki Urzędu Marszałkowskiego WZP i ZROT, w szczególności w kontekście roli tych podmiotów, podejmowanych przedsięwzięć, spójności działań, a także współpracy z JST, LOT i przedsiębiorcami oraz jasnego podziału kompetencji między nimi (koordynacja vs. realizacja).

- Wskazany jest wprowadzenie obowiązkowego systemu ewaluacji – monitorowania działań (efektów) stworzonego, nowego regionalnego systemu wspierania rozwoju i promocji turystyki. W szczególności większą uwagę należy zwrócić na zagadnienia skuteczności i efektywności działań podejmowanych w tym zakresie przez wydział ds. turystyki Urzędu Marszałkowskiego WZP oraz ZROT.
- Działania kreujące rozwój i promujące zachodniopomorski sektor turystyki należy w większym stopniu realizować we współpracy i z aktywnym zaangażowaniem sektora przedsiębiorców jako bezpośrednich realizatorów działań komercjalizujących, czyli beneficjentów końcowych podejmowanych interwencji.
- Należy w większym stopniu propagować współpracę międzysektorową (władze samorządowe, NGO, przedsiębiorcy i ich organizacje) – to nie są systemy przeciwstawne, lecz uzupełniające, a cel jest wspólny.
- Niezbędne jest stworzenie warunków i bodźców (zachęt) do współpracy JST i branży w ramach grup partnerskich, np. przy realizacji wspólnych projektów.
- Istotnym, a jednocześnie kompletnie niezagospodarowanym obecnie obszarem jest współpraca z zachodniopomorskim sektorem nauki.

3. Funkcjonowanie systemu Urząd Marszałkowski WZP – ZROT – LOTy – Powiaty, Miasta i Gminy – przedsiębiorcy

Diagnoza:

Organizacje branżowe sektora turystyki w regionie zachodniopomorskim są słabe i rozproszone, a ich współpraca z JST i przedsiębiorcami, a także między sobą, pozostawia wiele do życzenia.

Działająca kiedyś prężnie Zachodniopomorska Izba Turystyki została zlikwidowana 4 lata temu. Istniejące podmioty (w tym ZROT i LOT-y) są w przytłaczającej większości słabe organizacyjnie i finansowo, a także często merytorycznie w zakresie niezbędnym do prawdziwej współpracy.

Istniejące kontakty mają charakter incydentalny i jednocześnie koniunkturalny lub arbitralny. Ten stan rzeczy w znaczący sposób hamuje rozwój podmiotów gospodarczych sektora turystyki w naszym regionie i bardzo często blokuje realizację istotnych zmian systemowych.

Postulaty:

Należy podjąć działania kreujące tworzenie i funkcjonowanie organizacji pozarządowych sektora turystyki, w tym w szczególności podmiotów mających pełnić funkcje Lokalnych Organizacji Turystycznych. Dodatkowym postulatem jest konieczność wypracowania efektywnego systemu współpracy pomiędzy ZROT a LOT-ami. Wskazana byłaby też reaktywacja funkcjonowania regionalnego samorządu gospodarczego sektora turystyki.

Dla upodmiotowienia organizacji branżowych należy przypisać im określoną rolę i powierzyć konkretne zadania jasno określając cel, jednocześnie stawiając określone wymogi. W ten sposób władze samorządowe regionu pozyskają stabilnych i reprezentatywnych partnerów, z którymi będzie można tworzyć programy, realizować przedsięwzięcia i rozwijać sektor turystyki oraz kreować konkurencyjność na rynkach światowych.

Postulaty szczegółowe:

- Należy opracować zasady i podjąć harmonijną i partnerską współpracę z organizacjami branżowymi sektora turystyki, traktując je jako partnera współodpowiedzialnego za kreowanie i realizację polityki rozwoju zachodniopomorskiego sektora gospodarki turystycznej.
- Docenić organizacje branżowe, a w szczególności struktury lokalne (LOT-y), dążyć do zwiększenia ich aktywności i wpływu na decyzje i funkcjonowanie regionu.
- Stworzyć uwarunkowania wyzwalające inicjatywę i zaangażowanie podmiotów gospodarczych i szeregowych członków organizacji branżowych.
- Potrzebne jest jednoznaczne upodmiotowienie i doprecyzowanie zasad funkcjonowania oraz obszarów kompetencji ZROT i LOT-ów, a także systemowe stworzenie warunków dla funkcjonowania tych organizacji. Członkowie tych organizacji, mimo niejednokrotnie ogromnego zaangażowania własnego, mają poczucie wyalienowania i pozostawienia bez wsparcia. Między innymi należy podjąć działania uświadamiające rolę i znaczenie ZROT i LOT-ów w szczególności wśród partnerów samorządowych (JST) i reprezentujących ich urzędników oraz radnych.
- Uważamy, że wzorem takich miast jak: Gdańsk, Poznań, Łódź, Warszawa, a w WZP Szczecinek, zarówno Urząd Marszałkowski WZP, jak i miasta i gminy naszego regionu powinny przekazywać do ZROT/LOT swoje zadania dotyczące turystyki – kierując się następującymi założeniami:
 - domeną JST jest określanie celów strategicznych i planów działań operacyjnych, administrowanie, koordynowanie, monitorowanie oraz rozliczanie efektów realizacji;

- ZROT i LOT-y powinny być realizatorami działań wykonawczych określonych w strategii, przejmując ich realizację od JST na ustalonych zasadach współpracy merytorycznej i finansowej;
 - JST nie powinny samodzielnie realizować zadań, które mogą przekazać do ZROT i LOT – powinny je delegować wraz ze środkami finansowymi, a następnie monitorować realizację i rozliczać z efektów;
 - nie należy powielać struktur w JST i ZROT/LOT realizujących podobne (a nawet takie same) zadania z zakresu rozwoju promocji i turystyki. Zadania i środki w tym zakresie powinny być przekazane do ZROT/LOT, pozostawiając w JST komórki koordynująco-monitorujące realizację tych zadań.
- Zarówno w kontekście regionalnym, jak i lokalnym, należy wdrożyć rozwiązania systemowe definiujące relacje i zasady współpracy Urzędu Marszałkowskiego WZP ze ZROT oraz miast, gmin i powiatów z LOT-ami. W tym kontekście jako rozwiązania modelowe rekomendujemy załączony do niniejszych wniosków **KODEKS DOBRZYCH PRAKTYK – standardy współpracy Jednostek Samorządu Terytorialnego z Lokalnymi Organizacjami Turystycznymi**.
 - Za uzasadnione uważamy przeprowadzenie, w skali całego województwa, dogłębnej analizy (badania) stanu funkcjonowania i współpracy w obszarze sektora turystyki szczególnie ukierunkowanej na efektywność (nie mylić z efektywnością) JST – ZROT – LOT i innych NGO.
 - Należy w trybie natychmiastowym podjąć działania sanacyjne w stosunku do obecnej działalności ZROT i Urzędu Marszałkowskiego WZP w obszarze turystyki, w szczególności jako podmiotów, które powinny pełnić rolę kreatorów i liderów współpracy na rzecz rozwoju i promocji zachodniopomorskiego sektora turystyki.
 - Za niezbędne uważamy dokonanie przeglądu dotychczasowych działań (minimum okres ostatnich 3-5 lat) podejmowanych w regionie na rzecz rozwoju turystyki, a w szczególności działań Urzędu Marszałkowskiego WZP i ZROT, ich analizy pod kątem efektywności, wyciągnięcia wniosków oraz uwzględnienia ich w planowaniu i realizacji działań przyszłych, dotyczących współpracy JST–ZROT/LOT, a wynikające z niego wnioski szeroko upowszechnić wśród JST i NGO sektora turystyki.

4. Problemy i oczekiwania bieżące, w tym związane z obecną sytuacją pandemiczną COVID-19

Nie negując podejmowanych działań wspierających sektor turystyki, w tym przedsięwzięć promocyjnych o charakterze ogólnym, wskazujemy na potrzebę zwiększenia aktywności w obszarze działań konkretnych, skierowanych bezpośrednio do i na rzecz przedsiębiorców oraz, co szczególnie istotne, nastawionych na efektywność skutków.

- Zweryfikować należy i szczególną uwagę przykładać do doboru kryteriów warunkujących otrzymanie pomocy w ramach różnego rodzaju „tarcz”, zarówno krajowych, jak i regionalnych. O fakcie otrzymania pomocy powinna decydować faktyczna potrzeba danego podmiotu, a nie jego PKD lub umiejętności i szybkość wypełniania wniosku aplikacyjnego, czy jakość połączenia internetowego.
- Brak jest wystarczających działań wspierających dla zachodniopomorskiego sektora turystyki w szczególności: podmiotów działających poza terenami nadmorskimi, pilotów i przewodników turystycznych, regionalnych podmiotów obsługujących turystykę grupową – w tym w szczególności podmiotów transportu autokarowego, organizatorów turystyki dzieci i młodzieży oraz sektora MICE.
- Wsparciem należy objąć również podmioty prowadzące istotną dla regionu i społeczności działalność statutową bez działalności gospodarczej, np. ZROT, większość LOT-ów i NGO sektora turystyki. Podmioty te nie są objęte żadnymi „tarczami”, a niejednokrotnie zatrudniają pracowników, utrzymują biura i ponoszą koszty stałe.
- Na szczególną uwagę zasługuje również pojawiający się problem świadomości społecznej bezpieczeństwa usług turystycznych w okresie pandemicznym. Brak jednoznacznej polityki informacyjnej w tym zakresie oraz towarzyszące temu, czasami sprzeczne ze sobą lub nielogiczne, różnego rodzaju rozporządzenia i komunikaty dodatkowo utrudniają sytuację branży turystycznej i są przyczynkiem do tworzenia się nieprzychylniej atmosfery, mogącej przynieść negatywne skutki w sektorze usług turystycznych, zarówno obecnie, jak i po złagodzeniu obostrzeń COVID-owych.
- W powyższym kontekście sugerujemy zwrócenie większej uwagi na fakt, że turystyka (a szczególnie jej aktywne formy) posiada duże walory prozdrowotne i edukacyjne. Wskazujemy na możliwość wykorzystania tych aspektów jako istotnych kierunków dywersyfikacji zachodniopomorskiej oferty turystycznej, idealnie wpisujących się w obecną sytuację branży turystycznej na Pomorzu Zachodnim.
- Pilne jest wskazanie strategicznych kierunków działań popandemicznych na najbliższe lata, co pozwoli przedsiębiorcom z regionu na przygotowanie

z odpowiednim wyprzedzeniem ofert turystycznych spójnych z przedstawioną strategią, a ZROT i LOT na wdrożenie działań koordynujących tworzenie produktów regionalnych i lokalnych. Pozwoli to na łagodniejsze i szybsze odbudowanie sytuacji po zakończeniu ograniczeń związanych z pandemią.

- Koniecznym wydaje się stworzenie i wdrożenie polityki zarządzania kryzysowego w sektorze turystyki, który winien obejmować wszystkie podmioty odpowiedzialne za rozwój funkcji turystycznej w WZP; jednocześnie rozwiązanie to powinno być „zabezpieczone” pod względem merytorycznym, organizacyjnym i finansowym.
- Warunkiem sine qua non jest zbudowanie, nieistniejącego obecnie, systemu wzajemnej współpracy i kooperacji międzysektorowej wszystkich grup interesariuszy rynku turystycznego województwa zachodniopomorskiego.

Przedstawiając powyższe wnioski i rekomendacje zebrane podczas przygotowań i realizacji I GREMIUM EKSPERTÓW TURYSTYKI POMORZA ZACHODNIEGO wyrażamy nadzieję na kontynuowanie tego przedsięwzięcia oraz na wzajemną współpracę, co ze swojej strony deklarujemy.

Rada Naukowo-Branżowa:

dr hab. prof. WSB Jacek Borzyszkowski

dr Zbigniew Głąbiński

dr Jarosław Lichacy

Marek Migdał

dr Elżbieta Wąsowicz-Zaborek

Działanie zrealizowane w ramach projektu: ***Działając RAZEM osiągamy WIĘCEJ – aktywizacja współpracy i zaangażowania członków NGO w działania publiczne w obszarze turystyki Pomorza Zachodniego.***

FORUM TURYSTYKI REGIONÓW